

VERNATTEN VAN VEENGEBIEDEN IN NEDERLAND

Bufferzones als herstelmaatregel

Inzichten uit de Weerribben-Wieden om herstel van wetlands in gebieden met intensief agrarisch gebruik te faciliteren

BELEIDSCONTEXT

Het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselkwaliteit en Natuur (LVVN) coördineert de implementatie van de Europese natuurwetgeving in Nederland, binnen het kader van de Omgevingswet (2014). De nationale overheid geeft de kaders aan, terwijl de provincies primair verantwoordelijk zijn voor de implementatie van de natuurwetgeving. Dit geldt vooral voor de

beschermde gebieden die vallen binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

De landschappelijke context van het wetlandherstel kenmerkt zich door een **intensief ruimtegebruik, waarbij ruimte voor natuur schaars is ten opzichte van een groot areaal met intensief agrarisch gebruik**. Vrije ruimte voor vernatting is hierdoor beperkt. De

meeste ingrepen zijn hierdoor beperkt tot smalle zones grenzend aan bestaande natuur. Grootschaligere projecten zijn vooral uitgevoerd op plekken waar vernatting gekoppeld kon worden aan waterveiligheids- en klimaatadaptatiedoelstellingen. Voorbeelden zijn het programma Ruimte voor de rivier, beekherstelprojecten, en de realisatie van klimaatbuffers, zoals De Onlanden.

WAAROM IS HERSTEL MOEILIJK OP TE SCHALEN?

Barrières die effectief wetlandherstel belemmeren

Intensief ruimtegebruik

Landbouw, bebouwing en infrastructuur, energie, en natuur concurreren om schaarse ruimte.

Versnipperd eigendom

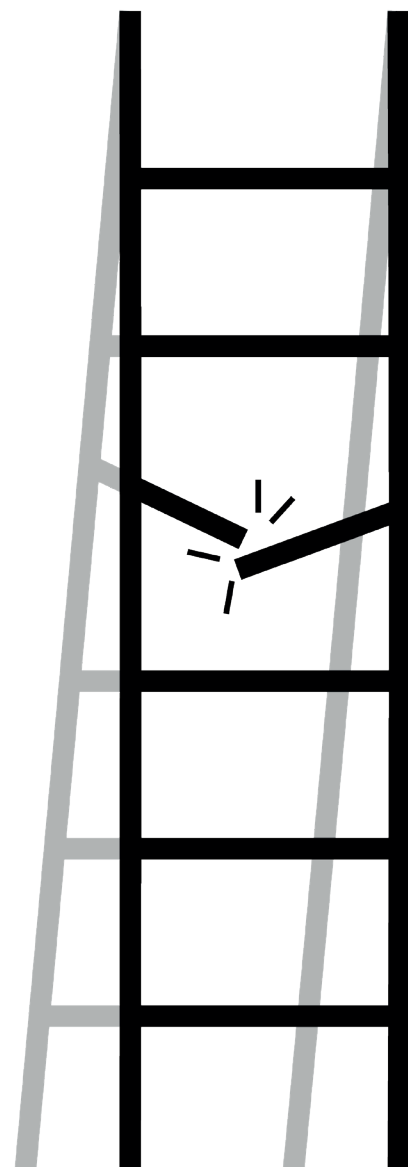
Een groot aantal grondeigenaren maakt vernatten op landschapschaal een traag en complex proces.

Zwakke prikkels

Verandering op basis van vrijwilligheid en het verstrekken van subsidies heeft niet geleid tot een systeemverandering.

Achterblijven beleidsimplementatie

De implementatie van de waterwetgeving blijft achter, wat effect heeft op de effectiviteit van natuurherstel.

PRIORITAIRE BELEIDSMAATREGELEN

Instellen bufferzones in overgangsgebieden

Hydrologische bufferzones rondom bestaande wetlands, in het bijzonder in de overgangsgebieden rond veenkernen, kunnen meerdere natuurherstel-doelen combineren.

Beschermst kleine en kwetsbare natuurgebieden binnen gebieden met een intensief agrarisch gebruik.

Tegengaan verdroging

Vermindering belasting met nutriënten en andere stoffen

Verbetering waterkwaliteit

Verbeteren ecologische veerkracht

BEWIJS UIT DE PRAKTIJK

Nationaal park Weerribben-Wieden

De **Weerribben-Wieden** is één van de grootste laagveengebieden van noordwest Europa. Natuurbescherming en het nemen van maatregelen om de natuurkwaliteit te verbeteren is hier al lange tijd gaande. Waar ooit turf werd ge-

wonnen, is nu, met EU-financiering, succesvol en duurzaam natuurherstel gerealiseerd door onder andere herstel van hydrologie, waterkwaliteit, vegetatiebeheer en het uitbreiden van het natuuroppervlak. In de overgangsgebieden rondom

de natuurkern vindt natuurontwikkeling plaats, waarbij **voormalige landbouwgraslanden worden omgezet in natte natuur**, waarbij hydrologisch herstel wordt gecombineerd met verschalen en uitmijnen van de bodem.

Effecten op de biodiversiteit

De resultaten bevestigen dat

- 1 Hogere waterstand ➔ meer biodiversiteit
- 2 Kenmerkende soorten voor moerassen keren terug bij vernatting
- 3 Lagere nutriëntengehalten verbeteren de ecosysteemkwaliteit

Trade-off:

sloten zijn belangrijke dragers van biodiversiteit, maar zorgen ook voor een hogere methaanuitstoot

Klimaatimpact

Natuurontwikkeling verkleint de CO₂ emissies

- 1 Emissies lager dan in landbouwgrasland
- 2 Nog wel hoger dan in natuurlijke doelecosystemen
- 3 Methaanemissies voornamelijk uit open water

WAT LAAT DEZE CASUS ZIEN?

Voormalige landbouwgraslanden kunnen succesvol worden omgezet in natte ecosystemen. Sleutel tot succes is het combineren van hydrologische maatregelen met het terugdringen van de voedselrijkdom. Het realiseren van functionele bufferzones in de overgangsgebieden is niet alleen essentieel voor het beschermen van de kerngebieden met hoogwaardige natuur, maar vermindert ook de impact van maatregelen op de gebruiksfuncties in de omgeving. Conflicterende belangen tussen gebruiksfuncties, bijvoorbeeld rondom de ontwateringsdiepte, kunnen zo worden vermindert of weggenomen.

BELEIDSAANBEVELINGEN

- 1 Omvormen van overgangsgebieden**
Omzetten van landbouwgrasland in natuur of een vorm van extensief landgebruik, zoals natuurinclusieve landbouw of paludicultuur.
- 2 Duidelijke regels**
Stel duidelijke en consistente regels op omtrent het te hanteren waterpeil en nutriëntenbelasting.
- 3 Ondersteun de agrarische sector**
Zorg voor economisch realistische alternatieven en eerlijke compensatie wanneer gronden worden omgevormd.

HOE KAN WETLANDHERSTEL WORDEN OPGESCHAALD EN VERSNELD

Denk groot

- Opschalen van perceel ➔ landschapsschaal
- Pak de onderliggende hydrologische problemen aan

Meekoppelkansen

- Koppelen aan doelen waterveiligheid en -beschikbaarheid (brede politieke steun)
- Betrek waterbeheerders bij terrestrisch natuurbeheer

Implementatie mogelijk maken

- Bindende regels voor bufferzones
- Integreer water- en natuurbeleid
- Versterk samenwerking stakeholders in gebied
- Ondersteun agrariërs met kansrijke alternatieven

rewet-he.eu/

 info@rewet-he.eu

 [@rewet_he](https://twitter.com/rewet_he)

 [rewet](https://www.linkedin.com/company/rewet)

 [@rewet_he](https://www.youtube.com/@rewet_he)

**Gefinancierd door
de Europese Unie**

Gefinancierd door de Europese Unie. De hierin geuite standpunten en meningen zijn echter uitsluitend die van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs de standpunten van de Europese Unie of CINEA weer. Noch de Europese Unie, noch de subsidieverstrekker kan hiervoor aansprakelijk worden gesteld.